

Eenheid in verscheidenheid

Towards a more effective approach of UN Millennium Development Goal 7C

organisatie Vewin
Sir Winston Churchillaan 273
2288 EA RIJSWIJK, www.vewin.nl
auteurs Th. Schmitz/ H.J.IJsinga/ P.L.M. Pex
datum augustus 2009
vewin nummer OS10

Woord vooraf

De Millennium Development Goals staan op scherp en kunnen zonder extra inspanningen niet bereikt worden. De regering heeft de publieke watersector te hulp gevraagd met zijn expertise en ervaringen.

In het Drinkwaterbesluit is vastgelegd dat de Nederlandse drinkwaterbedrijven tot maximaal 1% van de omzet kunnen besteden aan de Millennium Doelen. De minister OS heeft in het gesprek met de sector de intentie uitgesproken zulke bestedingen te zullen matchen. De drinkwatersector heeft daarop de ambitie geuit om in samenwerking met OS de MDG-inspanningen in de komende jaren te verdubbelen.

Ten behoeve van het vervolg overleg met de Minister van OS hebben de drinkwaterbedrijven deze notitie opgesteld. Doel is de MDG-drinkwateracties te verduidelijken en voorwaarden voor nieuwe projecten te specificeren op basis van de wereldwijde ervaringen van de bedrijven en het departement.

Inmiddels zijn drinkwaterbedrijven en partners bezig een aantal nieuwe projectinitiatieven te ontwikkelen op basis van de ideeën en formules, die ons land dichterbij zijn Millennium Doelstelling moet brengen.

Leeswijzer

De management samenvatting van deze notitie kun U lezen via de gekleurde kaders.

Inhoudsopgave

1. De drinkwatersector en ontwikkelingssamenwerking
2. Human rights & full cost recovery
3. Grootschalige herstelinvesteringen in infrastructuur
4. Water Operators Partnerships
5. Inzet van overheidszijde
6. NL-Systems approach

Literatuur

1. De drinkwatersector en ontwikkelingssamenwerking

In 2000 formuleerden de Verenigde Naties de Millennium Development Goals (MDG's) die moeten leiden tot halvering van het aantal mensen zonder toegang tot veilig drinkwater en sanitatie. In concreto gaat het om het voorzien van ca. 1,1 miljard mensen van drinkwater en 2,6 miljard mensen van sanitaire voorzieningen. Door de continue bevolkingsgroei en versnelde urbanisatie staan de MDG's op scherp. De doorzettende Climate Change maakt de situatie nog meer precair. Voor het behalen van de doelstellingen in 2015 is een drastische uitbreiding en versnelling van inspanningen noodzakelijk.

De Nederlandse regering heeft voor zichzelf een concreet nationaal Millenniumdoel gesteld van 50 miljoen mensen die duurzaam toegang moeten krijgen tot veilig drinkwater en adequate sanitaire voorziening. Om de doelen nabij brengen, heeft de Minister van OS de publieke watersector te hulp gevraagd.

De Nederlandse drinkwaterbedrijven produceren al 150 jaar gezond, smaakvol en goedkoop drinkwater. Dit water stroomt 7 x 24 uur per week door een ondergronds netwerk van 115.000 kilometer naar 7,4 miljoen tappunten bij iedereen thuis. De 100% dekkingsgraad kwam na de 2° Wereldoorlog mede tot stand door het Marshallplan. Schoon water en veilige afvalwaterzuiveringen borgen ons hoge niveau van volksgezondheid. Directies zijn gehouden tot transparante verslaglegging aan Raden van Commissarissen en vergaderingen van aandeel, die bedrijven namens de burgers controleren. Vanuit overheid en consumentenorganisaties wordt scherp toegezien op juiste uitvoering van alle wettelijke bepalingen.

Vanuit hun maatschappelijke verantwoordelijkheid zijn de Nederlandse drinkwaterbedrijven al 10 jaar actief met hulpverlening aan waterbedrijven in ontwikkelingslanden. Deze ervaring leidt tot de huidige (internationale) focus op Water Operator Partnerships als een effectieve strategie voor verlichting van de drinkwaternood. Buitenlandse activiteiten leveren extra motivatie voor het werken in de sector en vergroten competenties van de medewerkers.

De Tweede Kamer heeft de regering opgeroepen het WASH-akkoord met de sector uit te werken. Via de Motie Koppejan-Boelhouwer heeft de Kamer in 2008 de drinkwaterbedrijven een ruimte toegemeten tot max. 1% van de tarieven. De Minister van VROM heeft deze motie via de Drinkwaterwet c.a. geformaliseerd. De Minister van OS heeft de intentie aangegeven dit bedrag vanuit lopende programma's te matchen.

Op basis hiervan hebben de drinkwaterbedrijven de ambitie aangegeven om hun inzet in de komende jaren 2010-2015 te verdubbelen (2009: €6 miljoen, 25 miljoen mensen). Gezien de omvang van de Millennium doelen (schatting Wereldbank: jaarlijkse investering van \$ 30 mld.) is uitbreiding van de gezamenlijke inzet van overheid en de watersector en méér coördinatie op zijn plaats, zodat de aanpak effectiever kan worden.

Nieuwe drinkwatervoorzieningen leiden onvermijdelijk tot effecten en wensen m.b.t. cascadering, hergebruik van water, afvalwater en bronbescherming. Vewin-bedrijven staat een ketenbenadering voor ogen, waarbij zoveel mogelijk ook andere waterdisciplines zullen worden betrokken. Wij hopen en verwachten veel ervaring en expertise uit de kring van de waterschappen, NGO's en consultants bij onze projecten te betrekken. Alleen dan kan MDG 7C effectief benaderd worden.

Gezamenlijke inzet van overheid en watersector

In het kader van MDG-7C heeft de Nederlandse regering een nationaal doel gesteld om 50 miljoen mensen in de Derde Wereld te voorzien van veilig drinkwater en sanitatie. Door bevolkingsgroei, urbanisatie, klimaatverandering en mondiale crises staat dit doel op scherp. De overheid doet thans een beroep op de publieke watersector om hun expertise in te zetten.

Op basis van de **1% regeling** (motie Koppejan-Boelhouwer) en de OS-intentie tot **matching** van deze middelen heeft de drinkwatersectorbedrijven de ambitie om hun inzet te **verdubbelen**.

Méér coördinatie tussen partijen kan leiden tot effectievere acties. Deze nota gaat daar op in.

2. Human rights & full cost recovery

Water is een universeel mensenrecht. Met vele andere landen heeft Nederland (2008) dit recht bekrachtigd, waarmee het belang ervan onderstreept werd voor de ontwikkelingskansen van alle aardbewoners. Het mensenrecht op schoon drinkwater geeft een krachtige impuls aan de Millennium Goals van de Verenigde Naties. Het verschil in toegang tot schoon water tussen “haves” en “have-nots” moet worden geslecht. Toegang tot schoon drinkwater mag een mens niet worden ontzegd en is een basisvoorwaarde voor de opbouw en instandhouding van een duurzame samenleving.

Duurzame watervoorzieningen, hygiëne en afvalverwerking vragen om verantwoordelijkheid en inzet van de lokale autoriteiten. Water is een plaats gebonden materie, waarvan het exploitatie- en verdelingsvraagstuk alleen ter plekke kan worden opgelost. Voor waterbronnenbeheer zijn strikte regels noodzakelijk die ter plekke worden gehandhaafd. Bewustwording, betrokkenheid en medewerking van de bevolking zijn basisingrediënten ter ondersteuning van de nutsfunctie. Meer dan 90% van de watervoorziening in de wereld is publiek georganiseerd, oplossing van de schoonwaterproblematiek is dan ook vooral een opdracht aan publieke water operators.

Water nooit gratis: full cost recovery

Schoon water als mensenrecht wil echter niet zeggen dat drinkwater gratis ter beschikking moet worden gesteld. De financieringscyclus van een drinkwater utility moet uiteindelijk sluiten: zie onderstaande cyclus waarin ‘transfers, taxes and tariffs’ de kosten van investeringen, onderhoud en exploitatie van een waterbedrijf dekken (vgl. OECD, 2008).

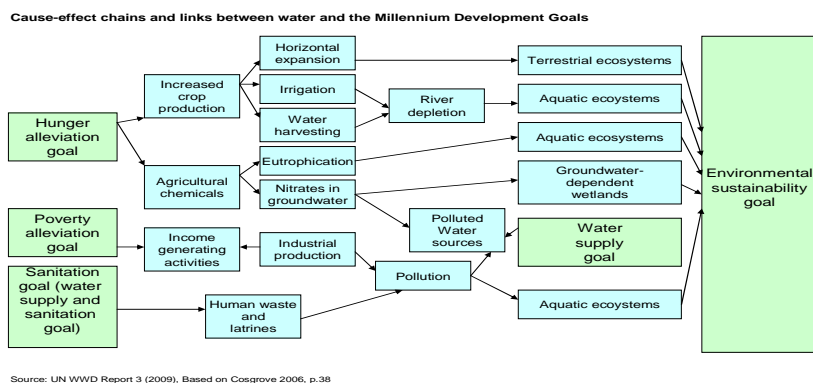

Sustainability

Bij de MDG's staan economische aspecten (transparantie, toezicht en affordability) en economische duurzaamheid (géén white elephants) hoog op de agenda. Echter, het gaat bij VN en OECD (model FEASIBLE) ook om milieutechnische duurzaamheid:

- mogelijkheden/beperkingen van het lokale milieu en natuur
- waterbehoeften van de landbouw en veeteelt
- innovaties wat betreft reuse van (afval)water.

De VN (2009) benadrukt de dwarsverbanden tussen maatschappelijke doelen en het natuurlijk milieu expliciet in onderstaande figuur: Een aanpak in en met de waterketen is noodzaak.

Schone bronnen

Als geen ander zijn Nederlandse drinkwaterbedrijven in staat om de zorg voor het watermilieu in hun MDG-activiteiten te verankeren. Schone bronnen (rivieren en bodems) voor drinkwater hebben de hoogste prioriteit. Vervuiling ervan (biologisch, chemisch, temperatuur, etc.) maken drinkwaterprojecten snel kostbaar, onhaalbaar en in veel gevallen eigenlijk zinloos.

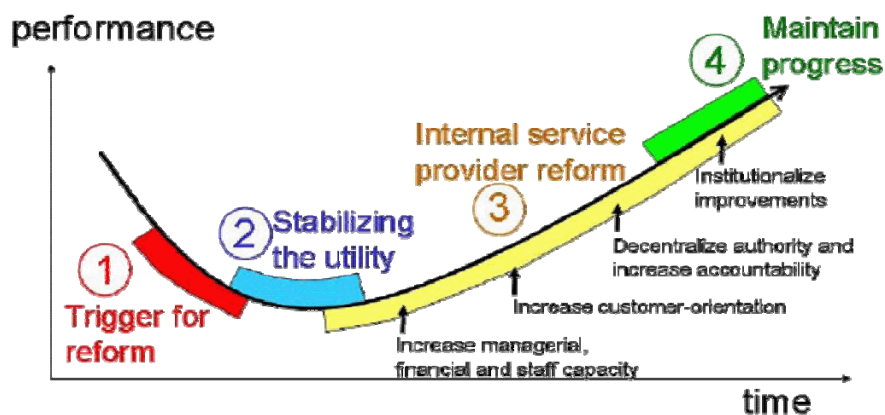
Full cost recovery en sustainability

Drinkwater is een universeel mensenrecht, hetgeen *niet* betekent: **gratis water**. Utilities moeten op basis van full cost recovery opereren. Gewaakt moet worden tegen terugval: **white elephants**.

Naast economische gaat het om milieutechnische duurzaamheid. Nadrukkelijker aandacht is nodig voor schone bronnen, efficiënter omgaan met water en waterhergebruik (reuse).

3. Grootschalige herstelinvesteringen in infrastructuur

De inzet van Nederlandse drinkwaterbedrijven is gericht op herstel van watervoorzieningen. Daartoe zijn vaak ingrijpende hervormingen en diepe investeringen in de infrastructuur nodig. Dalende prestatiecurves blijvend om buigen in stijgende: vóórbij stabilisatiefase 2 naar de fases 3 en 4 in de curve van Kingdom. Onder progress maintenance valt ook uitbreiding van het bereik ('reach') van drinkwatervoorzieningen.

Prestatiecurve van Kingdom

Betere zuiveringsinstallatie en minder lekken in het netwerk zijn eerste stappen om bij de bevolking het vertrouwen te herwinnen. Gebruikers moeten kunnen rekenen op leveringszekerheid. De voor duurzaam herstel nodige investeringen overstijgen meestal de lokale draagkracht. Het gaat om substantiële 'kop'-kosten voor infrastructuur: zuiveringen, pompen, pijpen, kanalen. Technische assistentie en management contracten hebben pas kans van slagen bij adequate financiering van deze (herstel)-investeringen.

De succesvolle projecten in o.a. Vietnam, Rwanda en Sumatra (Tsunami-hulp) tonen aan hoe operationele performance aan kracht wint met 'kop'investeringen, die van buitenaf worden bekostigd. Eerder toonde de Marshall hulp voor Nederland na de Tweede Wereldoorlog dit al aan.

Hygiënisch omgaan met drinkwater vraagt om grote investeringen, die pas op langere termijn renderen. Scheiding van vuil en schoon water door aanleg van riolen, afvoerkanalen en afvalwaterreinigingen moeten de vertrouwensbasis leggen voor waterhergebruik (irrigatie en industriewater). Het aanpakken van solid waste in stedelijke gebieden is een must voor duurzame hygiëne.

Daaropvolgende waterkwaliteitsverbetering via geavanceerde zuiveringsprocessen (incl. laboratoria) en het bemeteren van de installaties vragen evenzeer om aanzienlijke investeringen. Financiering daarvan moet in principe bij de lokale overheid liggen die dat met lokale banken moet oppakken.

Een revolving fund-constructie kan leiden tot méér verduurzaming en uitbreiding van projecten

Overheid moet investeringen voor infrastructuur voor zijn rekening nemen

Te midden van alle risico's kunnen de drinkwaterbedrijven zonder adequate investeringen in infrastructuur niet slagen in hun voornemen om drinkwatervoorzieningen duurzaam te herstellen.

Deze investeringen zijn doorgaans zo omvangrijk dat alleen de donor-overheid die kan dragen.

4. Water Operators Partnerships

In de afgelopen tijd is het debat over de drinkwater- en sanitatiedoelen (MDG 7C) gedomineerd door de spanning publiek-privaat. Om de MDG-doelen te halen wordt echter steeds duidelijker dat het om inzet van publieke én private bedrijven én NGO's zal gaan ter versterking van capacity building.

Mondiaal

UNSGAB, de UN Secretary General's Advisory Board, bracht in 2006 het Hashimoto report uit. Kern van dit report zijn de Water Operators Partnerships (WOP's): twinnings tussen utilities om verbetering te brengen in de water- en sanitatievoorziening van de derde Wereld.

UN-Habitat (Nairobi) heeft met de International Water Association het voortouw bij het creëren van GWOPA: de Global WOP's Alliance. De IWA-betrokkenheid is ingegeven uit haar wereldomspannend netwerk van utilities en nationale associations met hun kennis van drinkwaterproductie en levering. Bij het mobiliseren en activeren van het netwerk spelen IWA en de landenassociaties een coördinerende rol.

GWOPA hanteert voor WOP's de volgende definitie:

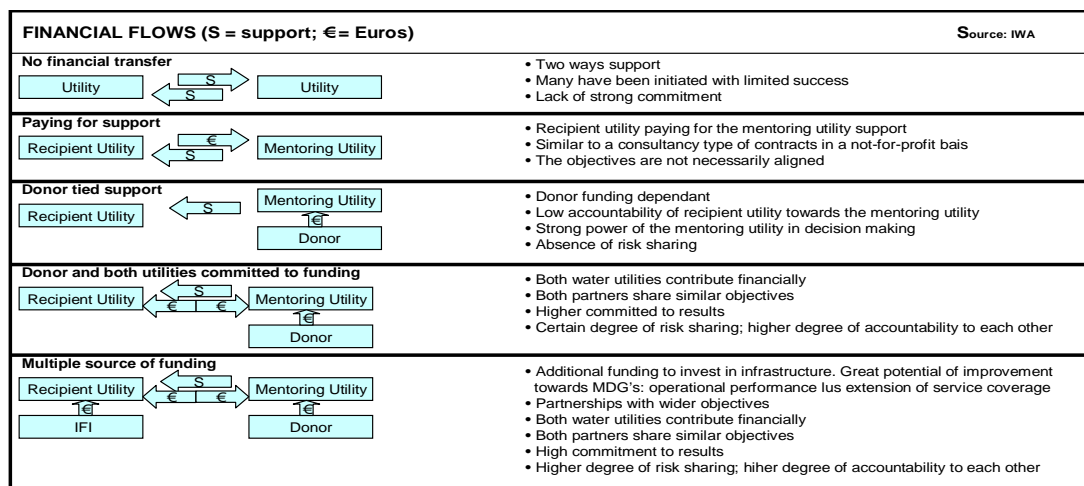
Any form of (in)formal collaboration or structured partnerships between two or more water operators that is
 - providing professional support for capacity building
 - based on not-for-profit principles, though costs should be recovered
 - result-oriented according to agreed terms, and based on good governing principles as integrity, transparency, accountability and sustainability.

Binnen GWOPA gelden de volgende 'richtlijnen' voor WOP's.:

- A. *All inclusive* open voor alle partijen: publiek, privaat, NGO's, civil society en academia
- B. *Not for profit* alleen directe kosten mogen bij twinning worden afgedekt
- C. *Tweeweg* wederzijdse uitwisseling van ervaring en kennis
- D. *Learning* via capacity building en benchmarks naar best practice performance

Als UN-instituut zet GWOPA in op wereldwijde vooruitgang met solidariteit als kern: wederzijdse steun voor wederzijdse vooruitgang. GWOPA-twinning kan North-South én South-South zijn.

IWA onderscheidt vijf types van WOP's :

Good governance

GWOPA en IWA benadrukken dat de donor-to-recipient-relatie binnen een WOP een mentorship inhoudt. Met name voor multiple all inclusive partnerships (onderste regels van tabel) is toenemende belangstelling. Voor het welslagen van duurzame WOP's zijn – naast interne good governance van de twinningpartners - ook zuivere politieke en bestuurlijke ('externe') omstandigheden van belang.

WOP's en Nederlandse bedrijven

Nederlandse drinkwaterbedrijven zijn al zeer lang actief in de derde wereld. Het Nederlandse Model trekt internationaal veel belangstelling, d.w.z. zowel bij instanties als de wereldbank als bij de Europese Unie. De gezamenlijke Nederlandse inzet van DGIS en waterbedrijven via publiek-publieke WOP's leidt mogelijk tot een EU-stimuleringsfonds voor twinnings (zie hst 5).

Nederlandse bedrijven zijn in veel landen actief. In onderstaande tabel staat een overzicht naar de voor Nederland belangrijke partnerlanden, d.w.z. met een zgn. waterambassade.

	Indonesië	Egypte	Jemen	Vietnam	Mozambique	Overig
Dunea	Bogor					Sudan Roemenië
Oasen	Kalimantan					Antillen Suriname
Vitens-Evides			Sanaa	Da Nang HoChi Min Haiphong	Mozambique	Ghana Malawi Mongolië
WMD	Sulawesi					Papua, Ambon
PWN	Sumatra Riau					Rwanda
Wereld Waternet	Tangerang	Baheria				Suriname
PWN, WMD, Dunea						
WML						Malawi, Kenya
H2O Partners	Aceh					
Aqua for All¹	Diverse			Vietnam		Diverse
WB Groningen						Srebrenica
W Fonds Holland²	Pekan Baru			Vietnam		Bulgarije

1 Deelnemers zijn o.m. WML, PWN, VEI, Waternet

2 Deelnemers zijn o.m. Brabant Water, Dunea, PWN, WMD

Goede bilaterale diplomatieke betrekkingen zijn cruciaal om duurzame partnerships te onderhouden. Vewin onderhoudt contact met de zusterassociaties, met name vanwege de MOU's (Jakarta en Hanoi).

Financiering voortraject

Het starten van twinning projecten is in de loop der jaren complexer geworden. Project-assessments in de Derde Wereld vergen grote inspanningen. Projectdefiniëring incl. leadtimes bedraagt doorgaans ruim 1 à 2 jaar. Nederlandse waterbedrijven moeten die kosten voor eigen rekening en risico nemen. Er dreigt op dit punt veel dubbelwerk en energieverlies met name waar aan meerdere donoren tegelijkertijd verzoeken voor ondersteuning worden gedaan (óók bij selecties en/of tenders). Het is echter voor NL-bedrijven moeilijk te verantwoorden om publieke middelen in te zetten voor alleen maar een preselectie. Korte en simpele procedures, méér gericht op not-for-profit water operators genieten de voorkeur (cf. EU-ideeën op pagina 8).

Risicoverzekering

Activiteiten in ontwikkelingslanden omvatten doorgaans substantiële risico's, die het draagvlak van waterbedrijven te boven gaan (politieke, economische en valutarisico's, resp. natuurrampen). Dergelijke risico's zouden met hulp van onze overheid verzekerd moeten worden. De bij Atradius bestaande faciliteiten zouden daarvoor open gesteld moeten worden.

WOP-chains : South-south partnerships en regionale trainingscentra

Succesvolle WOP's leiden tot uitbreiding van activiteiten in de regio. In 1991 is Wereld Waternet gestart met twinings in Egypte (Beheria bij Alexandrië), vanwaaruit men thans met Dunea beziet hoe Egypte hulp kan bieden aan wateroperators uit Oost-Sudan voor capacity building van zuivering- en laboratoriumpersoneel.

Evenzeer spreken het Marokkaanse ONEP-bedrijf en Amsterdam over gezamenlijke WOP-projecten in een of meerdere landen in Afrika sub Sahara: south-south partnerships. Voordeel is de geringere kosten voor reizen en salaris en eenvoudiger culturele herkenning.

De olievlek kan zich verder uitbreiden door WOP- trainingsfaciliteiten en laboratoria up te graden tot regionale opleidingscentra, waar ook NGO's en private partijen als afnemers bij betrokken kunnen worden.

Van Water Operators Partnerships naar WOP-chains

Er gaat bij WOP's teveel slagkracht verloren door complexe assessments en tenderprocedures. WOP's moeten kunnen starten op basis van simpele en korte subsidie procedures.

Verzekeringsfaciliteiten moeten opengesteld worden voor de investeringsrisico's van waterbedrijven.

In de WOP-formule moeten **kennis transfers** een centrale plaats krijgen (training centra)

Capacity building kan een olievlekwerking te krijgen via steeds langere WOP-**chains**

5. Inzet van overheidszijde: alignments, van lokaal tot mondiaal

De inzet van de overheid op het gebied van de MDG's is een belangrijk gegeven voor drinkwaterbedrijven bij hun keuze voor WOP's. Het Ministerie van OS draagt in 20 landen bij aan financiering van water- en sanitatieprojecten: Bangladesh, Benin, Bolivia, Colombia, Egypte, Ethiopië, Ghana, Guatemala, Indonesië, Jemen, Kenia, Mali, Malawi, Mozambique, Pakistan, Senegal, Suriname, Tanzania, Vietnam en Zambia.

Ambassades

Nederland zet jaarlijks 0,1% BNP in ter bestrijding van milieu- en waterproblemen bij de allerarmsten. In 2007 was via de ambassades €610 mln beschikbaar voor het milieu, waarvan €126 mln voor water. Zeven partnerlanden kennen water als prioriteit in de samenwerking met Nederland: Indonesië, Vietnam, Benin, Egypte, Jemen en Mozambique. Met uitzondering van Benin zijn de drinkwaterbedrijven ook in die landen actief. De aanwezigheid van waterambassade past goed bij de inzet van de waterbedrijven. Ambassades kunnen met hun lokale netwerken kennis en steun bieden, met name in de relaties met lokale bestuurders (alle niveaus), managers en gebruikers: een kritische succesfactor. Daarnaast kunnen zij een rol spelen bij het aaneenschakelen van bilaterale en multilaterale middelen en programma's.

De 7 ambassades kennen/kenden eigen budgetten - met richtlijnen van het Ministerie van OS - voor financiële ondersteuning. Prioriteiten binnen ambassades kunnen van jaar tot jaar wisselen. Budgetten worden niet altijd uitgeput. Vewin beoordeelt de ervaring met ambassades positief en pleit voor versterking van de ambassaderol, evt. in samenwerking met sector.

Waterprogramma's van NL-overheid

Daarnaast zijn er fondsen van de NL-overheid via de ORIO-regeling voor InfrastructuurOntwikkeling, het Mede Financieringstelsel MFS voor NGO's, het Private Sector Investeringsprogramma PSI (was: PSOM) en via deelname in Publiek Private Projecten: Trustfonds (gesloten), Partners 4 Water en Get 2 Gether. Financieringsfaciliteiten voor infrastructuur moeten toegankelijker worden: beperking van administratieve kosten is noodzakelijk, zowel voor drinkwaterprojecten als voor sanitatiedoelen.

Programmeren op brede afzet: multipliers

Drinkwaterprojecten staan niet op zich, maar kennen een zware maatschappelijke vervlechting met andere economische sectoren. Een verbreding van de afzet kan pro poor projecten versterken. Te denken valt aan landbouw en voedingsindustrie (wassen van groente, fruit en vissen) of toerisme (no water, no tourists) om delen van projectkosten te dragen. Meerdere partijen kunnen zo van water profiteren en draagvlak creëren voor een brede maatschappelijke en economische toekomst (hotels in distributienetwerk).

Spin offs kunnen ook tot stand gebracht worden in (peri) urbane gebieden of op het platteland door kleine handelaars in de gelegenheid worden gesteld om bulkaanvoer van schoon drinkwater van het stedelijk netwerk door te zetten naar buiten (ver) buiten de stad met behulp van fietsbakken of kleine tankwagens, bijv. met behulp van lokaal (micro)krediet. Hetzelfde geldt voor rainwater harvesting met voorgefinancierde tanks. Met regionale overheden en lokale banken moeten hiervoor binnen grootschalige programma's ook kleinschalige kredietfaciliteiten voor afgesproken én ingezet worden.

Motie Koppejan-Boelhouwer

Naar aanleiding van de motie Koppejan-Boelhouwer heeft de regering (Minister van VROM) bij de Drinkwaterwet ermee ingestemd dat de drinkwaterbedrijven tot maximaal 1% van de omzet mogen besteden aan de Millennium Goals. Dit binnen de grondslag van de kostendeckende tarieven en exclusief bijzondere noodsituaties. Nederland volgt hiermee de Franse wet Santini-Oudin die gemeentelijke overheden en publieke waterbedrijven en -autoriteiten in Frankrijk dezelfde ruimte biedt (maximaal 1%).

Europa: EU Commissie en EIB

In Brussel is er een aparte 'waterdesk' voor de water- en sanitatiedoelen vanuit met name:

- De EU-Commissie, Directoraat Generaal Development (DEV) en Europaid (AIDCO).
Met extra aandacht voor ACP-landen, de voormalig koloniën in Africa, Caribbean and Pacific
- Europese Investeringsbank (EIB)

Het budget voor ontwikkelingsprojecten van AIDCO, ACP Water and Energy Facility Unit (EFU) bedroeg in de laatste 5 jaren in totaal €497 mln en in de komende 5 jaren €200 mln. Nederlandse waterbedrijven maken weinig gebruik van EU-fondsen vanwege de bureaucratische drempels van het tender systeem.

Bij de Commissie is belangstelling voor nauwe samenwerking met de NL-drinkwaterbedrijven. Vewin is betrokken bij de ambtelijke voorbereiding van EU-ontwikkelingsfonds voor de watersector van AIDCO, ACP Water and EFU, dat eind 2009 in werking moet treden.

Het daarbij horend tiende Program van waterfaciliteiten omvat

1. Water, sanitation & hygiene projects (stimulering van kleinschalige technologie): € 110 mln
Stimulering van kleinschalige technologie in met name achtergebleven regio's
2. Twinning activities voor publieke waterbedrijven: € 40 mln
Speciaal voor publieke EU-waterbedrijven met ACP- partners: bedrijven, lokale autoriteiten en instellingen. Met name voor kennisoverdracht/training voor technologische ontwikkeling en verbetering van "good governance". Minimale bureaucratie: eendimensionale besluitvorming door EU Commissie.
3. Pooling mechanisms
Gericht op grote infrastructurele projecten

Ook de Europese Investerings Bank heeft Vewin kenbaar gemaakt geïnteresseerd te zijn in samenwerking met de Nederlandse waterbedrijven. Concretisering van directe samenwerking wordt thans door de EIB bestudeerd in het kader van te (her)ontdekken mogelijkheden binnen procurement regels.

Europees Water Initiatief

Het EU Water Initiative (2002) is het platform voor regeringen, donoren, wateroperators, NGO's en andere stakeholders. Het EUWI biedt géén (project)financiering maar is opgericht *"To create conditions for mobilising and coordinating all available EU resources (human & financial) to achieve the water-related MDGs in partner countries."*

In 2010 is Nederland voorzitter van het EUWI, hetgeen een uitgelezen kans is om de Frans-Nederlandse 1% regeling tot een EU-beleidslijn te maken, resp. om meer coördinatie tot stand te brengen tussen Lidstaten.

Europa: WSSTP

De EU-Commissie heeft in 2004 het Water Supply & Sanitation Technology Platform (WSSTP) opgericht om technologische innovatie op watergebied te stimuleren. Het WSSTP heeft gevraagd om toepasbare kennis voor de Derde Wereld in kaart te brengen. Vewin doet dit in samenwerking met KWR Watercycle Research. Met name alternatieve waterbronnen (o.a. rainwater harvesting) verdienen aandacht. Op basis van deze inventarisatie zal/kan de EU een 7e Kaderprogramma-call openstellen voor demonstratieprojecten.

Mondiale banken: alignments

Er lopen honderden miljoenen via multilaterale kanalen van VN, Wereldbank, AFB en ADB. De door OS toegezegde matching is van cruciaal belang om deze middelen additioneel binnen te kunnen halen. Met name bij grote infrastructuur-investeringen kunnen het Ministerie van OS (DGIS) en de Ambassades een rol kunnen spelen door alignments tot stand te brengen: meer coördinatie bij en met de mondiale ontwikkelingsbanken/fondsen kan sneller en efficiënter projecten opleveren.

Zo kunnen de ambassades in Jakarta en Hanoi een rol spelen bij het aaneenschakelen van programma's van de Wereld Bank en de Asian Development Bank. Nederland zou zijn multilaterale inbreng afhankelijk kunnen stellen van zulke alignments met en tussen de mondiale banken.

Breder Draagvlak

De NL-overheid moet 'kopkosten' voor grootschalige infrastructuurinvesteringen op zich nemen. Het Ministerie en de Ambassades moeten zich inspannen om verbindingen tot stand te brengen tussen bilaterale en multilaterale middelen en programma's.

Ambassades spelen daarnaast ook met hun lokale kennis en netwerken een sleutelrol bij het tot stand brengen van drinkwaterprojecten. Na de fases van herstel en stabilisatie kunnen zij ook helpen om contacten tot stand brengen met lokale banken. Naast bovenstaande macrofinanciering (internationaal) kunnen juist ook micro kredieten bijdragen tot extra leveranties (extra 'reach') van schoon drinkwater.

De 1%-regeling moet een centrale rol gaan spelen in het EU Water Initiative. Nederland moet inzetten op een Commissie aanbeveling van die strekking voor alle EU-landen. De Dolphin Club (Intergroup Water & Climate) kan daartoe een belangrijke rol vervullen.

EU Brussel en EIB Luxemburg kunnen een bijzondere rol spelen bij het naderbij brengen van de MDG's door de nieuwe faciliteiten voor twinning en WOP-projecten, met name door eenvoudiger procedures.

6. NL-Systems approach

Schoon water en goede sanitatie zijn van groot belang voor gezondheid en productiviteit: op de werkplek, op school en thuis. Het realiseren van watervoorzieningen is een essentieel basiselement voor landen in de Derde Wereld. Zo'n startpositie voor ontplooiing van talenten is niet alleen onmisbaar, maar zonder externe hulp en middelen ook onmogelijk. Kennis en kunde kan en zal moeten worden aangereikt. Niets doen of de zaak op zijn beloop laten (Moyo) kan niet aan de orde zijn omdat er geen next best bestaat.

In september 2008 lanceerde MP Balkenende tijdens de VN-conferentie in New York voor MDG-7C dan ook een Global Framework for Action: *'a fast-track financing instrument, similar to the ones for the education sector, to provide transitional grants for implementation of national water and sanitation sector programmes'*

Bij het realiseren van de 50 miljoen doelstelling van Nederland gaat het erom de performance van de wateroperators te verbeteren én het bereik uit te breiden.

Het gaat daarbij om systematische:

- verbetering van performance (delivery)
- vermindering van leakages
- distributie van veilig drinkwater, evt. met inzet lokaal initiatief
- beter sanitatie en afvalwaterverwerking (met waterschappen)
- uitbreiding van succesprojecten, resp. nieuwe projecten

Met consultants en NGO's (o.a. Aqua for All en Simavi) kan zo de inzet op MDG 7 worden verdubbeld.

In de contacten met partners (consultants, NGO's en waterschappen), overheden, mondiale banken en zusterassociaties kan Vewin een coördinerende en faciliterende rol spelen.

Vewin stelt in concreto voor om in de periode 2010-2015 X WOP's te ontwikkelen, elk van de omvang van maximaal 1 mln mensen (circa € 1 miljoen basiskosten per WOP/jaar).

Daarbij gezamenlijk (ministerie en drinkwaterbedrijvem) te focussen op een select aantal landen:

- X steden in Indonesië, in aansluiting op het PDAM-programma van de Wereld Bank
- Y projecten in Vietnam, uit het Vietnam programma van de Asian Development Bank
- Z projecten in Africa, onder gebruik van de nieuwe ACP faciliteit van de EU (Mozambique, e.a.)
- R reserve projecten in RR (India?), in aansluiting op het IndianWWA-ADB programma

De helft van de WOP-kosten wordt gedragen door de NL-drinkwaterbedrijven (1% faciliteit), de andere helft uit de 'OS-verdubbelaar'. In de focuslanden wordt per ambassades een drinkwaterexpert benoemd.

Met deze projecten komt het Nederlands MDG-totaal van circa 50 miljoen mensen steeds meer nabij.

Global action now

WOP' zijn een effectieve strategie om de Millennium Development doelen dichterbij te brengen.

Met behulp van North-South-South partnerships en WOP-ketens kan sneller en méér kennisuitwisseling (capacity building) tot stand gebracht worden. Bij WOP's gaat het centraal om overdracht van kennis. Associaties kunnen daarbij een coördinerende rol spelen.

Door slimme samenwerking met partners (alignmets) kunnen multipliereffecten gerealiseerd worden.

Het Global Framework for Action moet nu worden omgezet in concrete projecten.

Het ministerie van Buitenlandse Zaken wordt thans gevraagd:

1. In nauwe samenwerking met de NL-drinkwaterbedrijven (Vewin) in te zetten op een substantieel aantal extra Water Operator Partnerships om de UN-MDG doelstelling 7C naderbij te brengen
2. De inzet van de NL-bedrijven te 'matchen' uit bestaande middelenprogramma's (afpraak juni 2009)
3. Grootschalige startinvesteringen in de infrastructuur van zulke waterprojecten te bekostigen
4. Tot Water Operator Partnerships (WOP's) nadrukkelijk transfers van kennis te rekenen: capacity building en water academies ten behoeve van de zelfredzaamheid van locale bevolking.
5. Te bevorderen dat de mondiale banken met hun middelen op deze MDG-projecten aanhaken ('alignment' van ADB, IADB, World Bank, UN, enz. met NL-middelen, evt. daartoe te earmarken)
6. Bij/met het Ministerie van EZ te bevorderen dat risico's uit calamiteiten worden afgedekt.
7. Soortgelijke faciliteiten in Brussel (EU) en Luxemburg (EIB) te ondersteunen, resp. uit te bouwen naar een vernieuwd European Water Initiative (in 2010 onder NL-voorzitterschap).

Literatuur

- Algemene Rekenkamer, 2008. TK 31 484 nr. 2. *Drinkwater in ontwikkelingslanden*.
- Blokland, Braadbaart & Schwartz, 1999. *Private business, Public Owners*, Ministry VROM.
- Easterly, W., 2006. *The White Man's Burden: Why the West's Efforts to Aid the Rest Have Done So Much Ill and So Little Good*.
- Van Ginneken & Kingdom, 2008. *Key topics in public water utility reform* Water Working Note 17
- Groom, Halpern & Ehrhardt, 2006. *Explanatory Notes on Key Topics in the Regulation of Water and Sanitation Services*.
- International Water Association, 2009. *Building water operators partnerships for development in water and sanitation*.
- Ministerie BuiZa, 2008. TK 31 250 nr. 15 *Erkenning recht op water en sanitatie als mensenrecht*.
- Ministerie BuiZa, 2008. *Kamerbrief inzake '50 miljoen doelstelling' drinkwater en sanitaire voorzieningen*.
- Ministerie V&W, 2009. *Nationaal Waterplan, hfdst 6 Nederland werkt wereldwijd met water*.
- Ministerie VROM, 2009. TK 30 895 nr. 52. *Brief over de uitvoering van de motie Koppejan c.s.*
- Ministerie VROM, 2008. TK 31 250 nr. 33. *Invulling van het begrip "water als mensenrecht"*.
- Muller, Simpson & van Ginneken, 2008. *Ways to improve water services by making utilities more accountable to their users: a review*. Water Working Note 15.
- Pistorius, R., 2008. *In good company. An inventory of Water Operators Partnerships between Dutch water operators and their counterparts in developing countries*, Ministry of Foreign Affairs.
- Sachs, J., 2005. *The End of Poverty: Economic Possibilities for Our Time*.
- Sachs, J., 2008. *Common Wealth: Economics for a Crowded Planet*.
- Schmitz, T., 2007. *Visie op aanpak OS water- en sanitatie-doelstellingen*, Vewin
- Tweede Kamer, 2008. TK 30 895 nr. 42. *Motie van het Lid Koppejan c.s.*
- Unesco, 2006. *Water a shared responsibility. The UN World Water Development Report 2*.
- Unesco 2009. *Water in a changing world. The UN World Water Development Report 3*.
- Unie van Waterschappen, 2009. Brief d.d. 16 april 2009 aan de Minister van OS
- United Nations, 2006 *Hashimoto Action Plan* S-General Advisory Board on Water and Sanitation
- Vewin, 2008. Brief d.d. 1 december 2008 aan de Minister voor Ontwikkelingssamenwerking. *Bijdrage drinkwaterbedrijven aan MDG's*